

Három napja, hogy meghalt anyánk. Násfa¹ volt a neve, mindig csak így hívtuk. Hárman maradtunk, Németországon át Magyarországra tartunk egy vasúti fülkében. Üléseink között a padlón egy keskeny koporsó. Násfa fekszik benne.

16 Ursula Scavenius

KÖTÖTT PÁLYÁN

retbe vésem öcsém nevét: Miska és Jakab. Alszanak a velem szemben levő ülésen. Az állomásépület vöröstéglás. A sínek között nagy, fénylő tócsák borzonganak a szélben. Vízük bogáncsok, fűszálak közé fodrozódik.

Le akarok szállni, jelenti ki Jakab felébredve. Ne. Kérlek, maradj, mondom. Vigyáznunk kell a koporsóra. Öcsém barna szakállukba túrnak. Gránátvörös vonatunk újra nekilődül. Éjszaka van. Sötétzölden sejlének a végeláthatatlan erdő fái. Egy másik peron mellől öreg, barna szerelvény indul csikorogva, rozsdás oldalaira víz fröccsen. Miska is kinyitja szemét. Ennek semmi értelme, morogja. Szabaduljunk meg a koporsótól. Temessük el Násfát az erdőben. Képtelenség, suttogom.

Násfa halott. Végighúzom a körmöm öcsém ablakkeretbe vésett nevén. Miska és Jakab. A vonat csaknem üres. Kelet-Európába tartunk, anyánk hozzátartozóihoz. Köbölkűton,⁴ abban a faluban akarjuk eltemetni a koporsót, ahonnan Násfa családja származik. Se Oroszországról, se Magyarországról nincsenek ismereteink, csak hallottunk a kitelepítésekről, háborúkról.

Mikor Násfa beszámolt a deportálásokról, mi újra átéljük azokat. Sóhajtozott, a tenyerébe temette arcát, és úgy éreztük magunkat, mint ő annak idején. Száműzöttek. Kítaszítva Oroszországba, ahol magyar szüleivel, rokonaival, barátaival együtt idegennek érezte magát, és naponta hallott történeteket Magyarországról. Később apjával, anyjával visszatért szülőhelyére, de aztán az orosz megszállás miatt végleg elhagyta azt. Menekülésüket egyedül Násfa élte túl.

Amikor Miska, Jakab és én még gyerekek voltunk, a csipkebogyót meg a pitypangot néztük a kertünkben, és noha szabadok voltunk, miközben abban a kertés házban laktunk, mi is csapdába kerültünk, idegennek, száműzöttek éreztük magunkat. Nem tartozunk ide, sehova se tartozunk, mondta Násfa. És mi ugyanígy éreztünk. Előbb vagy utóbb hazamegyünk, mondta nekünk.

Egyszer, amikor a hatalmas, néma tájban egy kidőlt fán feküdtem a búzamezőn, megpróbáltam elképzelni anyám rokonait, akikre menekülésük

A vonat befut Bad
Iburg² állomásra a Teuto-
burgi-erdőben³.

A rozsdás zsebkés-
sel, melyet egykor Násfá-
tól kaptam, az ablakke-

közben rálóttek az oroszok. Násfa családja több barátját kényszerült eltemetni útközben, de a katonák sürgették őket, azzal fenyegetődzve, hogy őket is lelövik, ha nem igyekeznek, és sokukat még akkor is lelőtték, miután felzárkóztak a menethez. Násfa most koporsóban fekszik a fülkénkben.

A vonat Magyarország felé tart.

17

Megállunk Hannoverben. Enyhe rothadásszag érződik, mert a pályát állandóan víz borítja. Megőrjít ez a sok ácsorgás, mondja Jakab. Nem bírom tovább. Miska is pontosan ezt mondta, mielőtt Násfa meghalt. Anyánk a végén járva kapkodva szedte a levegőt, és olyan nyilvánvalóan szenvedett, hogy hörgését hallva egy idő után Miska kijelentette: Nem bírom tovább. És amikor Násfa kilehelte a lelkét, felkiáltott: Gyere vissza!

Miska és Jakab kinéz az ablakon. A vonat egy kicsit odább gurul, hogy aztán megint megálljon. A sötétben nehéz megállapítani, mi történik odakint, de halljuk a kerekek csikorgását és a német nyelvű kiáltásokat. Mintha valami szivattyú zúgna, és vegyifüst bűzét érezni. Megfésülöm a hajam. Miska és Jakab nem értik, miért törődöm a külsőmmel most is. A vonat ismét megindul. Időnként azt hiszem, eleredt a hó, de csak a vágányok csillannak meg itt-ott.

Hamburgban szálltunk fel ebbe az öreg vagonba. Némelyik fülkéje akkora, hogy elfér benne egy koporsó. Az egyik öcsém az ujját ropogtatja a takaró alatt. A vonat megáll Magdeburgnál. A peron néptelen. Bogáncs és fű a sínek között. Mellettünk egy modernebb szerelvény. Újnak látszik, de nem tud továbbmenni a pályát elborító víz miatt.

Amikor útnak indultunk, Násfa itt ült e fülkében. Velünk utazott Magyarország felé, ahol a szülei a világra jöttek, és ahonnan deportálták őket. Aztán két napig állt a vonat, ő beteg lett és meghalt. A fülkénk padlója még most is nedves egy Közép-Európában történt árvízről. Násfáról mesélek, lábam a leterített törülközőkön. Naponta egyszer kimegyek a vécére könnyíteni magamon. Hányok is. Befőttesüvegekbe eltett ételeket eszünk. Gyerekkori emlékek rohannak meg. Öcsém alszanak. Lipcse előtt lehetünk. Feltűzöm a hajam Násfa egyik csatjával.

A vonat ismét nekioldul. Épp ideje. Nem alhatok el, mert vigyáznom kell az öcsémre. Megmosom magam, hogy ne bűdösödjek. Fülkénknek vas és alvadt vér szaga van. A fogantyúknak, az üléseknek, az ablaknak is. Ha kinyitjuk az ablakot, az enyészet bűze csap meg.

Elértük Lipcsét. Az állomást üvegkupola fedi. Jakab, Miska, Anna vagyok, a nővéretek! Hallotok álmodokban? Egyre vékonyabbak az ujjaitok. A szerelvény kicsit odább gurul, aztán ismét megáll. Se föl-, se leszálló. Emberek pokrocbá

burkolódzva várakoznak. Lehet, hogy nem tudják folytatni utazásukat. A csukott ablakon át behallani a hangosbeszélőt, több járatot töröltek. A peronok nedvesek. Itt-ott foltok feketéllnek. A magas kandeláberek gyér fényében nehéz eldönteni, hogy víz- vagy olajtócsák.

18 Elfordulok az ablaktól, és körülnézek. Fülkénk falai, lámpates-
tei feketék. A kopott függönyök alig őriztek meg valamit kékségükből.
A lehajtható asztalkák barna színűek. Még az ablaktáblák sem fénylenek.
Némán púposodnak az epedás ülések. Mintha Miska és Jakab figyelnének
rám. Azt mondom nekik: Ha belegondoltok, Násfa egész életében számkive-
tett volt. A vonat egy csikordulással nekilödul. Gyorsulása ütemes dübörgés
talpunk alatt.

Inkább a halál, mint a fasizmus, mondta Násfa gyakran. Minden év
február 25-én úgy hallotta, kopognak az ajtón. Vendégek Magyarországról,
kiáltotta. Február 25-e a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja.
Nemrég, ám túl későn vezették be az elhurcolt magyarok tiszteletére. Násfa
aznap mindig látogatókat remélt, de sose jött senki.

Mi négyen összetartozunk: Anna, Miska, Jakab és Násfa. A vonat megáll.
Drezda pályaudvarát is hatalmas üvegekupola fedi, ívelt oszlopok tartják
a magasban.

Násfa szülei befőttesüvegekbe tették a tartósított ételeket arra az
esetre, ha bujdosnunk kell. Anyja épp zöldségeket savanyított, amikor a
konyhaablakból meglátta a falut megszálló németeket. Amikor az oroszok
bezdúltak, lekvárt főzött. Az elhurcoltak nem felszabadítóként emlékeztek
az oroszokra. Dúvadnak tartották őket. Oroszország maga volt a földi pokol.

Ismét mozgásban a vonat. Egyszer majd csak eljutunk végcélunkhoz, sóhaj-
tom. Öcséim nem hallják, egymásnak dőlve szundítanak. Nem bánom, hoz-
zászoktam. Szinte egyfolytában alszanak, mióta Násfa meghalt. Csupán egy
ablaküveg választ el minket a jelzőtábláktól, az időt mutató óráktól, a pero-
nok elfeketedett deszkáitól, melyek mellett elkattogunk. A peron alig látszik
a fáklyák fényében. Biztosan nincs áram egy ideje.

Öcséim változatlanul alszanak. Násfa félt, hogy egy nap felnőnek, és
olyan férfiak lesznek, amilyenekké most váltak. Az ablak mellett ült mustár-
sárga kabátjában, Miska és Jakab kisgyerekkori fényképeit nézegette. Szor-
osabbra húzva magán a kabátot, ezt sziszegte: a férfiakat csak a hatalom és
a dicsőség érdekli. A kacagása csilingelt, mint a száncsengő. Inkább a halál,
mint a nácizmus, dűnyögte komoran.

Nem akarok meghibbanni. Nagyon feledékeny lettem, suttogom bele a fül-
kébe, és magam alá húzom a lábam, mert az ülések között nincs hely.

Az egész padlót elfoglalja a koporsó. Fedelén Miska álmában kinyújtott lába nyugszik. Öcséim nem tették rendbe a szakállukat, és nem fejezték be az evést. Lehajtható asztalkájukon ételmaradékos tányér éktelenkedik. Beszél-gessünk, mondom nekik. És van még tartós tej a szatyorban. Próbál-nék gondoskodni róluk.

Miska álmában lerúgja a bakancsát. Az egyik a koporsó tetején, a másik a padlón puffan. A zoknija csupa lyuk, a lábujjai kékek, és ez ellen semmit nem tudok tenni. Félek, hogy nemcsak a hidegtől, hanem egy kez-dődő fertőzéstől is, melyet a padlón poshadó víz okoz.

Nemsorára eltemetjük Násfát Magyarországon, mondom han-gosan. Jakab fejfájásra panaszskodik. Rúzszt tettem magamra, az elmúlt néhány nap elfelejtettem. Násfán mindig volt, történnék akármí. Sötétvörös. Miska és Jakab egymásnak dől. Gyerekkori emlékek rohan-nak meg: látom a cserjést, a bükkfákat. Alma, csipkebogyó, pitypang illatát érzem. Majdnem mindig kint játszottunk a magas fűben. Amikor visszatértünk, Násfa kinézett a szürkületbe, és azt mondta: Mi magya-rok folyton szétszóratunk, rajtunk mindig erőszakot tesznek.

Idegenben még nem értettük, amiket Násfa a gyerekkoráról mesélt. A kertünk köszvényfűből, pitypangból és csipkebokorból állt. Meg öreg gyümölcsfákból. És tele volt gyommal, amire Násfa azt mondta: Legalább nekik legyen nyugtuk, ha már minket magyarokat folyton cibálnak, szagatnak, jogainktól és gyökereinktől megfoszta-nak. Násfa most koporsóban van.

A vonat egy legelő mellett állt meg. Miska felébred, riadtan né-zelődik, és én utazásunk során először nem tudom, hol vagyunk. Sehöl egy tábla. Kevés a fény odakinn. Miska kikukucskál. Miért állunk itt olyan régóta? Jakab úgy tartja a lábát a koporsón, mint valami sámlin. Mintha örökre megálltunk volna. Éhes vagyok. Alig várom, hogy to-vábbmenjünk, eközben benzinszag csapja meg orromat az ülés alatti kanná-ból. Ideje megtudni az igazságot, motyogja Jakab, és lehunyja szemét anélkül, hogy folytatná a mondatot.

Bántó az, ha tovább beszélek Násfáról? Az ablak csukva. Határozottan ben-zinszag van. Gyerekkori emlékek legyintgetnek. Megrebben öcséim szemhéja. A hajuk barna. Kezem a jobb zsebembe csúsztatom, és megérintem Násfa med-álját. Csendben ülök, ujjaim a medált szorongatják. Figyeljetek rám, mon-dom. Maradjatok ébren.

Máris visszaaludtak. Ismét megyünk, zakatol a vonat. Úgy látszik, öcséim néhány percnél tovább nem tudják ébren tartani magukat. Ezt kér-dezem: Emlékeztek, amikort két napig állt a vonat, és Násfa mindvégig egye-nesen ült, egész a haláláig? Jakab ajkai sötétek. Valaki hallgatózik,

és elindul felénk, gondolom magamban. Miért csak egy pillanatra nyitják ki szemüket öcsém? Már benne vagyunk az új évben? Egy család vagyunk, mely Németországból Magyarországra utazik. Csak egyet kérek: érzünk oda.

20 Násfa mindent tudott az oroszok, németek, magyarok közötti háborúról. Ki győzött és ki hitte magát győztesnek. Inkább a halál, mint a kommunizmus, mondta. A száműzetésben minden kitelepített magyar, az ő két szülője is, a pincébe bújt, mikor jöttek az oroszok agymosni őket. Hogy felejtsek el a hazájukat, tagadják meg a múltjukat, és többé ne használják az anyanyelvüket. De Násfa nem félt tőlük, kiszaladt, és magyar dalokat énekelt. Miska, Jakab, mindig emlékeztetni foglak titeket, hogy sose feledjétek: Násfa nem félt a felsőbb hatalmaktól!

Hadd mondjam el nektek, hogyan lett hős Násfa. Még gyerek volt, amikor a szülei mellől kiszaladt a pincéből a néptelen, poros utcára, és megszólította a járőröző oroszokat. Híre ment, hogy egyedül neki volt mersze beszélni az oroszoknak szülőháza kis veteményeséről, pincéjéről, az otthoni lekvárfőzészről, a falujuk templomáról, melyekről oly sokszor hallott, hogy mindet élesen látta lelki szemeivel. Násfa szidta azokat, akik belekényelmesedtek az idegen létbe. Átok reád, Oroszország, kiabálta a katonáknak, és túrta az utána következő verést.

Később minket, a gyerekeit, nem hagyott lázadni. Ő kiabált ki a kertből: Elmegyünk! És útközben lebontjuk Európa szögesdrót kerítéseit! Új várost építünk! Jobb helyek felé vesszük az irányt! Csak az a kérdés, hogy hová: Törökországba? Indiába? Kanadába? Jakab megrázza a fejét, és behunyja a szemét.

Miska és Jakab egyszerre felébred. Jó reggelt, Anna! Nem jössz velünk? Föl a hegyekbe, mondja Jakab. Az éhes madarak után. Ott nem bántanak árvizek. Felejtjük el Násfát! Keressünk embereket... Nézd, az ott egy tűzrakás füstje... Fürdök az öcsém tekintetében. Tényleg ébren vannak, és rám néznek. Minden éjjel arra gondolok, hogy megyek, és eltemetem Násfát Németországban, folytatja Jakab. Valahol, egy tetszőleges helyen. Feladom. Sose jutunk el Magyarországra ezen a vonaton.

Lenézek a fülke még mindig nedves padlójára. Megfeledkeztek arról, hogy anyánk az elhurcolt magyarok hőse volt Oroszországban, csattanok fel. De most egy fülkében vagyunk, mondja Jakab. Németország keleti részében. Csak mi hárman, testvérek, érvel felállva. Nincs igazad, teszi hozzá. Kimerülten lehuppan, és máris elalszik.

Látom őket két szép gyerekként. Bartholdy Miska és Bartholdy Jakab, két fiú a bozótban, a kertben, a csipkebokornál, mindig a szabadban játszva. Hallom erdei kurjongatásaik visszhangját. Délibáb tűnik fel előttem. Érzem

a nyári napokat és Násfa búskomorságát. Ahogy előrébb haladunk Kelet-Németországban, hallok a szelet gyerekkorunk gyümölcsösében, csípős őszökre gondolok, meg a mezők sötétjére.

Nem feledkezhetünk meg róla. Násfa angyal volt. Hogy hogyan közlekedett? Felállok és szökellek. Hát így! Mikor sétálni mentünk, felugrott a fákra, és egyik ágról a másikra lendült. Így dalolt: Ember vagyok. Ha most meghalok, a pokolba jutok. Inkább a halál, mint a nacionalizmus, mondom Miskának és Jakabnak. Egyetlen részletet sem feledhetünk. Násfának kellene hívnunk egymást. Nézzétek, még megvan nálam a medálja.

21

Közeledünk a cseh határhoz. Jakab ismét feláll. Hagyd ezt abba, mondja. Akarod tudni az igazságot? Násfa is csak egy kitelepített volt, nem felkelő. Amikor az oroszok az utcán masíroztak, ugyanúgy elbújt, mint a többiek. Násfa szegyenében halt meg, amiért sose lázadt fel. A bal zsebembe nyúlok, a Násfáról és a rólunk készült fotót keresem. Nézzétek meg magatokat? Mindhárman az ő fajtája vagyunk. Ez a kép tartja bennem a lelket. Látjátok a medált a nyakában? Lehetetlen nem észrevenni. Ezt kapta, mert egyedül neki volt bátorsága az orosz katonák előtt magyar dalokat énekelni. Maradjatok csendben, mondja Miska. Fel akarom hívni Násfa számát, hogy halljam a hangját az üzetrögzítőről. Akarjátok ti is hallani? Jakab és én bólintunk. Miért ne, mondja Jakab. Miska rám néz, vár és felsóhajt. Végül mégse telefonál, csak behunyja a szemét.

Új Forrás 2023/3 – Ursula Scavinius: Költött pályán

Násfa reggelente az állomás büféjében üldögélt, és teája mellől a honatalanságba vezető sínpárt nézte, mondom. A lelőtt felnőttekre és a megfagyott, az éhen halt gyerekekre emlékezett. Órákig ült ott az arcukat felidézve, amíg nem bírta tovább, és a fél teáját otthagya távozott. Néha odáig ragadtatta magát, hogy a deportáltak nevét kiabálva bottal ment neki az orosz katonáknak. Jakab a fejét rázza. Amikor meglátta őket az utcán, éppúgy elbújt, mint mindenki más. Ezért élte túl a kitelepítést, és halt bele a szegyenbe később ebben a fülkében. Nem veszek róla tudomást, és megpróbálok aludni.

Szép reggel. Az öcsém megint alszanak. Az elmúlt pár órát a koporsó fölé hajolva töltöttem. Egyre rosszabb állapotban vagyunk. Csehországban járunk. A peronon álló néhány embernek szeme se rebben, ahogy mellettük elhaladunk. Átnéznek rajtunk, gondolom. Miska, Jakab, maradjatok velem. Szétesek, ha nem beszélgetünk, mondom. A nyugat meghamisítja a történelmet, zengte Násfa annak idején. Járkált az utcán, és ezt dalolta: Inkább a halál, mint a kapitalizmus. Aztán szem elől veszítettük. Most pedig nincs többé.

Megálltunk Litoměřicében. Itt hidegebb van, pokrócainkba burkolódzunk. Száraz vidék, erre nincsenek árvizek. Oroszlánszobraival, márványkapuival olyan az állomás, mint egy kastély. Ezer év múlva őskori lelet leszünk, életünk nyomát kövületekben fogják felfedezni. Az egész világ fehérbe fordul
22 körülöttünk. Megszűnik a sötétség. Miska, Jakab, Násfa meg én örökre együtt leszünk. Visszatérően ugyanezek a szavak járnak a fejemben: Násfa halott. Koporsóban fekszik. Vonattal megyünk Kőbölkútra.

Öcsém alszanak. Nekem nincs több altatóm. A vonat újraindul. Rúzszt teszek magamra. Miska kinyitja a szemét, körülnéz. A fülke mozdulatlan, a vonat mozog. Jakab közelebb hajol. Szégyenében öngyilkos lett, mondja. Benzint ivott. Ez történt. Nincs mit hozzátenni, hadarja. Hunyorog, és hosszú a szakálla.

Kivétel nélkül férfiak deportáltak minket, mondta nekem Násfa egyszer telefonon. Oroszország, kiabálta, hol van az? Kipurcant. Kipurcant Amerika. Kipurcant Skandinávia. Kipurcantak a férfiak. Csak a nőknek van ereje.

Nyugtalanít Jakab szakálla, pedig tudom, hogy se ő, se Miska nem tudna ártani senkinek. Egyszerűen megnőtt nekik, és ők elfelejtették visszanyesni. A karjuk is milyen hamar szőrös lett. Miska és Jakab szemben ülnek velem, mindig együtt. Szeretném, ha az én sápadt, elvékonyodott, legyengült Jakab öcsém legalább egyszer rám mosolyogna. Gyönyörű nap a mai, csupa fény és hó.

Brno állomása. Jó volna leszállni. Legalább egy kicsit. Rámosolygok arra a néhány emberre, akik mellett elhúzunk, de benézve úgy tesznek, mintha csak a túlsó peronon állókat látnák. Magasak, elegáns sötét ruhát viselnek, és be nem áll a szájuk. Aztán eltűnnek a sűrű hóesésben. A Násfától kapott bézs gyapjúkendőt is magamra veszem. Alig múlt hét. Miska egy képregényt olvas. Kint madarak rikoltoznak, csattognak szárnyukkal, mielőtt leröppennek a jelzőtáblákra, lámpaoszlopokra.

A nap lemenőben az állomás mögött. Ma órákig fényesen sütött, pedig többnyire borongós az idő. A vonat várakozik. A peron rendben tartott. A szemétyűjtők fogantyúja aranyként ragyog. Két szőrmesapkás gyerek egyenesen felénk bámul egy padról, de semmi jelét nem adja, hogy lát minket a vonaton. Kissé odébb az állomás régi része látszik. A burkolat közeiben gaz nő, a padokat madárpiszok pettyezi, a szemétyűjtők csurig vannak. Egy nő sétál el magassarkú cipőben. Mellette egy férfi újsággal a hóna alatt, fekete kalapja ferdén, fejét elfordítva a levegőbe beszél. Az állomásépület tetején hősipkás bronzkupola. Egy kéménycső füstöt ereget. Szürkület, aztán teljes sötétség.

Mi négyen, Násfa, Miska, Jakab meg én, együtt szálltunk fel erre a vonatra, de csak hárman fogunk leszállni róla. Amikor még Násfa velünk volt a fülkében,

ezt suttogta: Férfiakra pazaroltam az időmet. Aztán megkért, hogy vigyázzak Miskára és Jakabra. Fáradt, tompa tekintettel meredt a fiaira, és odaadta nekem az aldatótablettákat. Egymásra néztünk. Egy pillanatra behunytam a szemem. Amikor kinyitottam, még mindig engem nézett, láthatóan tanácstalanul.

23

Később is kifejezéstelen volt az arca. De határozottan így szólt: Túl régóta csináljuk ezt. Aludj egyet. Itt van még néhány tablettá amikorra hamarosan nem leszek, és gyászolni fogsz, ahogy én is gyászoltam életem nagy részében. Néztem töpörödött testét, tenyerem a tablettákra zártam, és hallgattam a lélegzését. Vártam és vártam, mígnem azt mondta: Most talán sikerül elaludnom.

Miska körbepillant a fölkében, és fölveszi az asztalkáról a négyünkről készült fényképet. Hosszan nézi a fekete-fehér fotót, aztán keményen lecsapja. Aludnod kéne, mondja nekem. Rosszul leszel, ha sokáig bámulod a kinti sötétet. Ugyanolyan vagy, mint kiskorodban, jegyzem meg, mire mosolyogva rám legyint. Pont olyan barna a szemed, mint öt éves korodban, nevetek. Násfa legkevésbé a te szemedtől akart búcsút venni ezen a világon. Miska nem válaszol. Elfordulok, és fülemre húzom a pulóverem gallérját, hogy ne halljam a horkolását. Mindig horkol, ha mélyen alszik.

Násfa azt mondta: Mindig más csapás ér, mint amit elképzeltél.

Itt vagyok Miskával és Jakabbal a fölkében. Jakab, kabát és sál van rajta, nyögdécsel. A hasát fogja, és azt mondja, fáj a gyomra a vonatutazástól. Ettől függetlenül egyszerre látszik kisfiúnak és aggastyánnak. Hosszú este és éjszaka vár ránk. Sínek végtelensége. Köhintek. Miska a koporsóra mered, apró és szúrós a szembogara. Ez kész tragédia, jelenti ki váratlanul. Émelygek és fáj a torkom. Csípős szél fúj a folyosó felől. Jakab elnyomja a cigarettáját. Feltűztem a hajam, és kisminkeltem magam.

Szálljunk le, pattan fel Jakab. Maradj veszteg, mondja Miska, és visszarántja az ülésre. Néhányan régóta várnak ránk. Jakab visszakérdez: Magyarországon?! Honnan fogják tudni, hogy kik vagyunk? Anyánk kiskorában hagyta el az országot, sose látták az ő felnőtt arcát. Miska behunyja a szemét, és nem válaszol. Helyette halkan füttyörész cserepes ajkaival. Egyetlen szó sem hangzik el. Látni a holdat az égen. Jakab felénk fordul, és idegesen nevet mintegy Miska helyett.

A vonat kitartóan, egyazon ütemben kattog, ahogy Pozsony felé közeledünk. Úgy érezni, mintha tavaszodna. Jakab leveszi a vizes zokniját. Anna, te mindig fiúnak látszol a régi fényképeken, mondja hirtelen. Nem

válaszolok, reszelni kezdem a körmöm. Csak a vonat mozog, mi hárman szoborként ülünk. A koporsóra nézek. Régi darab sötét fából. A fedelén véset: lepkék, angyalok, szőlőfürtök. Az egyetlen tetszetős darab, amit útközben találtunk.

24 Elmékeztek arra, mikor Násfa szemhéja elkéült, kérdem. Hallgass, sziszeg rám Jakab, és öklével a koporsóra csap.

Mi van, ha a szlovák–magyar határon a hatóság elkobozza a koporsót benne Násfa holttestével, kérdi Miska. Nem kéne inkább felgyújtanunk? Itt és most? Már úgys olyan benzinszag van ebben a kupéban. Miskának igaza van, csípi az orrom a benzin szaga. Jakab válasz helyett kinéz az ablakon.

Miska egy hirtelen mozdulattal előkap valamit a zsebéből. Itt van nálam az egyik tű Násfa varrókészletéből. Látjátok, milyen tompa? Ez az egy maradt, és ő megkért, hogy vigyázzak rá. Vidd magaddal Magyarországra, és tedd vissza a dobozba az otthoni apróságaim közé. Nézzétek, mennyire elkopott, mondja a lámpa felé tartva. Semmi hegye nincs. És rozsdás is.

Miért nem tesszük inkább a koporsóba, kérdi Jakab minden meggyőződés nélkül. Aztán meglöki Miskát, mire az elejti a tűt. A vonat csikorogva megáll. Szirénázás hallatszik valahonnan a peronok mögül. A tű eltűnt az ülés alatt. Miska felcsattan: Te semmiben nem hiszel! Elegem van ebből! Egy tű, ugyan már, nevet fel Jakab. Hogy egy tű pótolni tudná Násfát?! Te meghibbantál ezen a vonaton. Ne is keresgélj tovább! Aludjatok, avatkozom közbe. Erre ők a fülüket befogva elfordulnak.

Csönd állt be, de nem sokáig. Kezd erősödni a szél. Egyik lökésétől újságpapírok és italos dobozok sodródnak a peronon. Itt, Csehország és Szlovákia határán se hó, se eső nem esik. Az állomás mellett mozdulatlan körhinta, elhalad mellette egy ló. Néhány férfi kirakodópultot állít fel. Jakab figyel, hogyan dolgoznak. Mostantól nincs leszállás. Egy pillanatra sem hagyhatjuk őrizetlenül Násfát, mondom. Untat a körhinta látványa. Nemsokára átlépjük a magyar határt.

Semmi értelme örködni, mondja Jakab, és feláll. Dobjuk ki a koporsót, és menjünk vissza Németországba. A magyar rendőrség valószínűleg úgys kirángatja Násfát a koporsóból. Ha kicsit érzékenyebb volnék, felkötném magam! Bár itt lenne most velünk sugárzó elevenségében, sóhajt föl Miska. Pszt, csak üljetek csendben, suttogom. Németországban nagy árvizek vannak. Nem mehetünk vissza.

Kisebbik öcsém, Miskán már nagyon lötyögnek a ruhák. Elvékonyodott arcával, mélyebb árnyalatú bőrével a szokottnál is jobban hasonlít Násfára. De nem csak ők ketten nagyon egyformák. A fotókon látszik, hogy mind a négyen nagyon hasonlítunk egymásra, de mi egyedül Násfára hasonlítunk, mintha csak anyánk lett volna, apánk nem.

Hadd mondjak valamit Násfáról, fakad ki Jakab felállva. Násfa félre akart vonulni. Leülni háttal a világnak, és festeni. Benzint ivott, hogy megölje magát. Nyugalomra intem Jakabot. A vonat áll. Az ülések rugósak. Valaki énekel a szomszéd fülkében. Miska magában dünnyög. Hideg van a fülkében. Valaki vasalt bakancsban mászkál fel-alá a folyosón. Násfa rákapott a 25 benzín ízére, és addig kortyolgatta, míg nem az összeset megitta, üvölti Jakab. Így történt! És aztán megőrült. Ez történt. Így megy ez. Benzint ivott, és megőrült. Azt mondta: Tudni kell feladni! Kicsinálta a szégyen, hogy túl akarta élni a kitelepítést, és hogy bujkált a katonák előtt. Egy idő után nincs menekvés a szégyen előtt, súgta nekem, és ő sem volt kivétel. Nem akarja, hogy emlékezzünk a történetére. Azt akarja, hogy elfelejtődjön minden.

Jakab lerogy. Adok neki egy darabka sajtot. Cibálni kezd: Anna, hallgass meg! Még itt vagyunk, az ő három gyermeke, de rólunk elfeledkeztek, erősködik. Aztán úgy tesz, mint aki haldoklik. Keresztben elnyúlik az ülésen, szeme behunyva, lába rángatózik. A folyosón döngő léptek. Ajtó csapódik. Kora hajnal van? Éjszaka? Rólunk elfeledkeztek, ismétli Jakab. És hamarosan még rosszabbra fordulnak a dolgok. Násfa gonosz volt, mondja egyenesen rám nézve. Nem hiszem, hogy ezt tovább tudom csinálni. Lőj le, Anna! Lőj le, Miska!

Apró vörös foltra leszek figyelmes a bal szeme fehérijében. Nagyon kimerültnek látszik, de mondja a magáét: Mindaz, ami Násfát hajdan menekülésre készítette, most újra megtörténik Magyarországon. Kirekesztik az idegeneket. Nyissuk fel a koporsót! Már késő, Jakab, szólal meg Miska. Rá van csavarozva a fedele, mondom.

Megállunk egy városban közvetlenül a magyar határ előtt. Hó hinti be a néma, néptelen tájat. Közlemény hangzik el a hangosbeszélőből szlovákul. Hosszú ideje állunk. Most valószínűleg a havazás miatt veszteglünk. Ennek már semmi értelme, le akarok szállni, kiáltja Jakab. Felpattan, vadul ránk mered, és kirohan a fülkéből.

Miska percek óta nem mozdul. Most kihúz valamit az ülése alól. A benzinkanát. Jakab a peronról néz be ránk. Kezdetben négyen voltunk. Aztán hárman lettünk. Most ketten vagyunk. A koporsó eljutott Magyarországra. Jakab köhög a szája elé tartva kezét. Látszik, hogy fázik odakint, csak egy rövid kabát van rajta. Bent kell maradnunk. Kopácsolás vagonunk egyik kereke felől. Jakabot nézzük, zordan lépked a peronon. Miska lába remeg. Megvakarom a fejem, és véresek az ujjaim. Miska két kézzel felemeli a kannát, és a koporsó mellé teszi. Jakab, aki közben ledőlt a peronra, most feláll, és hóval a haján, a kabátján körben futkos, akár egy lidérc. Nem integet. Azt hiszi,

Násfa öngyilkos lett. Hogy ez történt. Egy fa a peronra dől. Jakab berohan az erdőbe.

Anna, már csak ketten maradtunk, mondja Miska. Te meg én. A vonat elindul. Násfára gondolok, aki fagyos időben is kiment úszni, hogy 26 érezze a tengert. A vonaton ezt mondta: Meg fogok halni ezen az ülésen. Beteg volt. És már csak ketten vagyunk.

Miska egész éjjel aludt. Órákig vesztegeltünk egy másik peron mellett. Itt nincsenek jelzőtáblák. Csak egy magas sziklafal meg repkény. Bozót és köd. Sűrűn benőtt, zöld vidék. Azok fagyások Miska lábujjain? Násfa volt takarójába bugyolálom a lábát. A vonat elindul. Magyar városnevek villannak elénk. Győr. Gáliczöld házak. Birsalmafák. Tatabánya. Palotasárga épületek. Magas, zöld kerítések, zöld telefonoszlopok.

A peron végén lepusztult tábla, csak néhány betű kivehető... ö... ü. Lehet, hogy itt vagyunk, mondom. Lehet, hogy ez Köbölkút. Miska behunyja a szemét. Eláll a hősés. Az állomás kicsi. Egyetlen sínpár csillog a vonatfényben. Felállok. Gyakorlatilag koromsötét van odakinn.

Miska megpróbál felállni, de úgy látszik, valami lefogja. Rázza a fejét. Átnyújtja nekem a gyufásdobozt, és összehúzott szemmel néz rám egy pillanatra. Aztán letekeri a kanna kupakját, és a koporsóra locsolja a benzint. Dermetek állok. Kiveszi a dobozt a kezemből, kihúz egy gyufát, és meggyújtja.

Ketten vagyunk a fülkében. Ugyanazok vagyunk, akik voltunk, és a fülke is ugyanaz. De megmászítjuk a történetet. A mi utunk is véget ér most, nem csak anyánké.

Szilágyi Mihály fordítása

Ursula Scavenius (sz. Svendborg, 1981) dán író.

Első novelláskötetével 2015-ben elnyerte a Bodil & Jørgen Munch-Christensen - díjat.

¹ Násfa: újabb keletű női név a régi magyar násfa szóból, melynek jelentése: függő ékszer.

² Bad Iburg: város Németországban Alsó-Szászországban, ma gyógyfürdőjéről híres üdülőhely.

³ Teutoburgi erdő: Alsó-Szászország és Észak-Rajna-Vesztfália határán fekvő fás terület, melyet az i.sz. 9-ben vívott teutoburgi csata helyszínének vélnek.

⁴ Köbölkút: 1030 óta jelentős, nagyrészt magyarok lakta település a Duna és a Garam ölelésében. Volt Csehszlovákia része is, ma Szlovákiához tartozik. Neve, melynek jelentése kőből való kút, a népnyelvben egyszerűsödött mai alakjára. Ld. <http://www.mek.oszk.hu/14300/14365/14365.pdf>

